

ע"פ 1516/07/17 - מרדכי סויסה נגד אדוארד ישיר בע"מ, אדוארד דנשגו

בית הדין הארצי לעבודה

בפני כבוד הנשיא יגאל פליטמן

עפ"ס 1516-07-17

המערער

מרדכי סויסה

המשיבים

1. אדוארד ישיר בע"מ
2. אדוארד דנשגו
בשם המערער - עו"ד יונת זיגמן
בשם המשיבים - עו"ד סמי פלג, עו"ד הילה אהרוני

פסק דין

1. לפני ערעור על החלטת שופטת בית הדין האזורי בתל אביב-יפו (השופטת יפית זלמנוביץ גיסיין; להלן גם - **השופטת**), שלא לפסול עצמה מלדון בתביעה שהגיש המערער נגד המשיבים (החלטה מיום 22.6.17, בתיק סע"ש 26162-11-16).
2. פרטי ההליך שבכותרת נפרשו בהחלטתי מיום 3.9.17. למען הנוחות אחזור על עיקריהם ואוסיף דברים כפי הנדרש.

ההליך בבית הדין האזורי

3. בבית הדין האזורי מתבררת תביעת המערער נגד המשיבים. ביום 14.5.17 ביקש עו"ד סמי פלג - ב"כ המשיבים, כי עו"ד הילה אהרוני תצורף לתיק כמייצגת המשיבים. בו ביום ניתנה החלטת השופטת, כזאת: **"מאחר ועו"ד הילה אהרוני מנועה מלהופיע בפני, יבהיר עו"ד סמי פלג האם יתייצב לבדו לדין קדם המשפט אשר יתקיים בפני"**. עו"ד פלג הבהיר כי יתייצב לבדו לדין קדם המשפט וכי הוספת עו"ד אהרוני לייצוג חיונית מאד. בהמשך לכך הורה בית הדין האזורי למזכירות לוודא **"רישום פרטיה של עו"ד הילה אהרוני כמייצגת בתיק"**.
4. ביום 22.6.17 התקיים דיון קדם המשפט לפני השופטת זלמנוביץ גיסיין. עו"ד פלג התייצב לדין לבדו. בפתח הדיון נשאלה השופטת על ידי באת כוח המערער מדוע עו"ד אהרוני מנועה מלהופיע לפני והשיבה כי הטעם למניעות נעוץ בכך שעו"ד אהרוני התמחתה אצלה **"לפני שנים רבות ומנועה מלהופיע בפני"**. בהמשך להבהרה זו ביקשה באת כוח המערער כי השופטת זלמנוביץ גיסיין תפסול עצמה מלדון בתביעה, ונימקה זאת בכך שעו"ד אהרוני מייצגת את המשיבים יחד עם עו"ד פלג, ו**"אין אפשרות לעשות הפרדה ביניהם"** (להלן - **בקשת הפסלות**). בתגובה לבקשת הפסלות הודיע עו"ד פלג, בין היתר, כי עו"ד אהרוני אינה עובדת במשרדו. עו"ד פלג הוסיף כי מוסכם על עו"ד אהרוני שלא להופיע בדיונים לפני השופטת זלמנוביץ גיסיין, וכי הדבר הוזכר

גם בהודעת הבהרה שהוגשה מטעמו לבית הדין.

5. לאחר שמיעת טענות הצדדים, נתנה השופטת החלטתה בבקשת הפסלות, כזאת:

"באת כוח התובע ביקשה כי המותב יפסול את עצמו מאחר ועו"ד [אהרוני - י.פ.] חתומה בין היתר על התגובה לאחת הבקשות שעתידות היו להיות נדונות בדין ולדברי עו"ד פלג מייצגת בתיק את הנתבע מן היום הראשון.

לא מצאתי מקום לפסול את עצמי בין היתר מאחר ועו"ד אהרוני לא התייצבה לדין היום, ואין כל משמעות מבחינתי לכך שהיא חתומה על מסמך כזה או אחר או עומדת מאחורי הקלעים, לפחות בשלב זה, של התיק. לפיכך, הדין המוקדם ימשיך ויתקיים בפני ולאחר מכן התיק יועבר להמשך הוכחות במידת הצורך בפני מותב אחר כפי שמקובל בביה"ד האזורי בת"א." (להלן - ההחלטה בבקשת הפסלות).

ההליך בערעור

6. המערער לא השלים עם ההחלטה בבקשה הפסלות והגיש את הערעור דנן. לטענתו, **"מדובר בסיטואציה מובהקת של חשש למשוא פנים נוכח ניגוד עניינים מובנה"** הנעוץ בהתמחותה של עו"ד אהרוני אצל השופטת זלמנוביץ גיסין, והדבר עולה כדי **"קרבה ממשית אחרת"**, האמורה בסעיף 77א(1) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן - החוק), או כדי **"עניין ממשי"** האמור בסעיף 77א(2) לחוק. לדעת המערער, הדבר מצדיק את פסלות השופטת, אף אם הקשר בינה ובין עו"ד אהרוני לא נמשך לאחר סיום ההתמחות. המערער מסביר כי **"קשר בין מתמחה למאמן הנו קשר במהלכו מתפתחים קשרים קרובים מקצועיים, ופעמים רבות - חברתיים, צמודים והדוקים, בין המאמן לבין המתמחה.... ההכרות והאינטראקציה הן אינטנסיביות הן במובן האישי הן במובן המקצועי.... לעיתים קרובות נמשכים הקשרים המקצועיים ואף החברתיים לאחר סיום ההתמחות, אולם, אף אם אין כך, די בקשר שידוע כי נוצר כדי להוות חשש ממשי למשוא פנים"**. העובדה היא, מדגיש המערער, שהן השופטת והן עו"ד אהרוני סברו כי קיימת מניעות לכך שהאחרונה תופיע לפני הראשונה.

עוד מציין המערער בהקשר זה שהשופטת זלמנוביץ גיסין ועו"ד אהרוני חברות ב"פייסבוק" (טענה זו לא עלתה בבקשת הפסלות שהוגשה בבית הדין האזורי) וכי במצב הדברים הכולל נוצר חשש ממשי למשוא פנים, שאינו נעוץ בהתמחותה של עו"ד אהרוני, ושבעטיו היה על השופטת לפסול עצמה מלישב בדין בכלל ולא רק במקרה שבו עו"ד אהרוני תתייצב לדין. לדידו, משעו"ד אהרוני חתומה על חלק מכתבי הטענות מטעם המשיבים, ממילא אין אפשרות טכנית לעשות הפרדה. את החשש למשוא פנים מנמק המערער בכך שעו"ד אהרוני **"מייצגת בתיק, ובאופן טבעי, אף אם לא תופיע פרונטאלית בשום דיון, היא מייצגת לכל דבר וענין, ובכלל האמור יש לה אינטרס כלכלי בתיק כמי שנהנית משכר הטרחה בתיק; כך, זכיה בתיק תתרום למוניטין שלה"**.

לנוכח כל האמור, טוען המערער, יש לפסול את השופטת זלמנוביץ גיסין מלדון בתביעתו, משקיים חשש ממשי למשוא פנים, כמו גם משיקולים של מראית פני הצדק.

7. המשיבים לא הגיבו לערעור הפסלות.

הבהרת השופטת

8. בהחלטה מיום 3.9.17 קבעתי כך:

"בנסיבות העניין ולמקרא החלטותיה של השופטת זלמנוביץ גיסין, לא ברור מהי נקודת הכובד

בהיכרות שבינה ובין עו"ד אהרוני. מקביעת השופטת שלפיה עו"ד אהרוני מנועה מלהופיע לפניו בשל התמחותה אצלה לפני שנים רבות ומיתר החלטותיה, לרבות ההחלטה בבקשת הפסלות, לא ברור אם המניעות קמה בשל הקשר המקצועי גרידא שנוצר בהתמחות, אשר לכשעצמו וככלל אינו מצדיק פסלות, או שמא בשל כך שמעבר לקשר המקצועי בין השופטת ועו"ד אהרוני נוצר ביניהן גם קשר חברי או אחר, העשוי להקים, אם הוא עולה כדי קרבה ממשית, עילת פסלות. במצב דברים זה, שבו למעשה לא ניתן לקבוע אם ההיכרות בין השופטת זלמנוביץ גיסיין ובין עו"ד אהרוני עולה כדי 'קרבה ממשית אחרת', אם לאו, ונוכח הטענות החדשות שהעלה המערער במסגרת הערעור, שלפיהן בין השופטת ובין עו"ד אהרוני ישנו קשר כלשהו גם בהווה, אזי בטרם תתקבל החלטה סופית בערעור, מתבקשת הבהרת השופטת לעניין זה." (הדגשה במקור - י.פ.).

ובהמשך -

"יודגש, בתמצית, כי ככלל, אין מקום להידרש במסגרת ערעור פסלות לטענות שלא הועלו לכתחילה לפני השופט שפסילתו מתבקשת, אלא שבנסיבות העניין כמפורט לעיל, מאחר שממילא מתבקשת הבהרת השופטת ביחס לטיב ההיכרות בינה ובין עו"ד אהרוני, יהא זה נכון ויעיל יותר לבקש התייחסותה אף לטענות שהעלה המערער לראשונה במסגרת ערעורו."

9. ביום 11.9.17 נתנה השופטת זלמנוביץ גיסיין החלטתה הבאה:

"במענה להחלטת נשיא בית הדין הארצי לעבודה, כב' השופט פליטמן הריני להבהיר, כי עו"ד הילה אהרוני התמחתה במשרד בו הייתי שותפה בין השנים 2010-2011 כאשר במהלך שנתיים קודם לתחילת התמחותה עבדה במשרד בהקף משרה חלקי במשרת סטודנט/ית.

אני עוקבת אחר הקריירה של עו"ד אהרוני ומעת לעת, ולא יותר מפעם או פעמיים בשנה, אנו נפגשות שלא בביתה של מי מאיתנו.

המניעות שגזרתי על עצמי, כפי שצינתי בהחלטתי מיום 14.5.2017, הינה מטעמי ניראות בלבד ולא מחמת קשר ממשי.

עוד אציין, כי בתיק ניתנה החלטה אחת בסוגית גילוי מסמכים במסגרתה קיבלתי חלק מבקשתו של התובע לגילוי מסמכים (ר' החלטתי מיום 4.6.2017) וכי בניגוד לאמור בסעיפים 21-23 להודעת הערעור, במסגרת כתב ההגנה העלו הנתבעים טענה מקדמית לפיה דין התביעה כנגד הנתבע 2 להמחק, ומשכך התבקשה עמדת המערער לבקשה.

בנוסף, מדובר בישיבת קדם משפט ובהתאם לנוהג בבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב ישיבת ההוכחות בתובענה עתידה להתקיים בפני מותב אחר." (להלן - הבהרת השופטת).

10. בהחלטתי מיום 13.9.17 ניתנה לצדדים רשות להתייחס להבהרת השופטת.

11. המערער הגיש התייחסותו שעיקרה כי מהבהרת השופטת עולה כי אכן מתקיים חשש למשוא פנים, וכי יש לקבל את ערעורו ולהורות על פסילתה מלישב בדין בהליך המתנהל בבית הדין האזורי. לדבריו, הקשר בין השופטת ובין עו"ד אהרוני הוא קשר "משמעותי יומיומי בן מספר שנים, כשבשנה האחרונה דובר על קשר קרוב ואינטנסיבי של יחסי מאמן-מתמחה"; "אף לאחר סיום עבודתה של עו"ד אהרוני, המשיכו כב' השופטת זלמנוביץ גיסיין ועו"ד אהרוני להמשיך להתראות לפחות פעם פעמיים בשנה, כלומר נמשך קשר אישי וחברי ממושך... אשר מתקיים עד היום"; אין הבדל אם הפגישות מתקיימות בבית או במקום אחר; "השופטת הביעה עניין בקריירה של עו"ד אהרוני ושאיפה בהצלחתה"; הקשר אינו מתמצה בחברות בפייסבוק, אלא הקשר כולל "מפגשים חברתיים של ממש". סיכומם של דברים - "נוצר חשש ממשי

למשוא פנים בשל יחסי קרבה ממשית ממושכים בין השופטת ובין עו"ד אהרוני, **"ונוכח עניין אישי בעו"ד אהרוני"**, ומכל מקום **"נוצרת תחושת אי נוחות"** מהמשך ישיבתה בדין של השופטת בתיק שבו עו"ד אהרוני מייצגת צד, שמטבע הדברים משליך על הקריירה של עו"ד אהרוני, על פרנסתה ועל המוניטין שלה כעו"ד. נטען כי לאותה מסקנה יש להגיע אף לפי שיקול מראית פני הצדק. המערער מדגיש כי **"נקודת המוצא מלכתחילה של שני הצדדים המעורבים** [הכוונה היא לשופטת ולעו"ד אהרוני - י.פ.] **היתה כי קמה עילת פסלות"**.

12. המשיבים לא הגישו כל התייחסות מטעמם.

הכרעה

13. ביסוד הערעור דנא עומד סעיף 77 לחוק, שזו לשונו:

"(א) שופט לא ישב בדין אם מצא, מיזמתו או לבקשת בעל דין, כי קיימות נסיבות שיש בהן כדי ליצור חשש ממשי למשוא פנים בניהול המשפט.

(1א) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), שופט לא ישב בדין בידעו שמתקיים אחד מאלה:

(1) צד להליך, בא כוחו או עד מרכזי, הוא בן משפחה של השופט או שקיימת ביניהם קרבה ממשית אחרת;

(2) יש לשופט ענין כספי ממשי או ענין אישי ממשי בהליך או בתוצאותיו, בצד להליך, בבא כוחו או בעד מרכזי, או שלבן משפחה מדרגה ראשונה של השופט יש ענין כספי ממשי או ענין אישי ממשי בהליך או בתוצאותיו, בצד להליך או בבא כוחו;

(3) ..."

14. נחזור על הדברים שנכתבו לעניין זה בהחלטה מיום 3.9.17. התכלית העיקרית של דיני הפסלות, היא שמירה על האובייקטיביות השיפוטית, ומניעת חשש ממשי למשוא פנים מצד שופט היושב בדין. חשש זה יכול שיצמח כתוצאה מהיכרות של השופט עם מי מהמעורבים בהליך שלפניו. אולם כדי שהיכרות קודמת תהווה עילה לפסילת שופט, דרש המחוקק שתהא זו "קרבה ממשית", כאמור בסעיף 77א(1)(1) לחוק. כדי לקבוע קיומה של אותה קרבה ממשית, יש לבחון אם רמת הקרבה היא ממשית דיה על מנת להביא לחשש ממשי למשוא פנים [ראו עוד: יגאל מרזל, **דיני פסלות שופט**, 151-152 (2006). להלן - **מרזל**]. הבחינה שונה ממקרה למקרה, לפי נסיבותיו. **"ככל שהקרבה הדוקה יותר החשש למשוא פנים רב יותר. ככל שהקרבה ממושכת יותר החשש למשוא פנים רב יותר"** (ע"א 6332/05 **ולדהורן נ' נרקיס** [פורסם בנבו], 24.11.2005) והאסמכתאות שם. להלן - **עניין ולדהורן**). במסגרת בחינת קיומו של חשש ממשי למשוא פנים, ינתן משקל למשך הזמן שעבר מאז ההיכרות, ותיבחן הרלבנטיות של ההיכרות להליך וטיבה - האם מדובר בהיכרות בעלת אופי משפחתי, שיש בה לרוב משום פסלות, או בהיכרות בעלת אופי מקצועי גרידא, שלרוב אינה עילה לפסלות (**מרזל** 243, והאסמכתאות שם). עוד צוין בהחלטה מיום 3.9.17, כי **"פעמים רבות אופי ההיכרות הוא מעורב. כך ולענייננו, קשר של מתמחה ומאמן, עשוי לכלול היבטים נוספים על ההיבט המקצועי.... במקרים כאלה יש לבחון היכן מצויה נקודת הכובד של ההיכרות, ובהתאם לה ובשים לב לכלל נסיבות העניין, להכריע בשאלת קיומה או העדרה של עילת פסלות"**.

15. מן הכלל אל הפרט - מהבהרת השופטת עולה במפורש, כי חרף ההיכרות שבינה ובין עו"ד אהרוני, ההחלטה בבקשת הפסלות היתה **"מטעמי ניראות בלבד ולא מחמת קשר ממשי"**. הקשר בין השתיים, כפי שעולה מהבהרת השופטת, כולל "מעקב" אחר הקריירה המקצועית של עו"ד אהרוני ופגישות בתדירות של פעם-

פעמיים בשנה. מהבהרת השופטת, כמו גם מהתייחסות המערער אליה, בשים לב לטיב הקשר, לתדירות הפגישות ולזמן שחלף מאז תום תקופת ההתמחות, **לא מצאתי כי מדובר בהיכרות העולה כדי "קרבה ממשית"** המצדיקה את פסילת השופטת. מטבע הדברים הוא שבין שופטים ובין עורכי דין ישנן היכרויות וקשרים כאלה ואחרים, ודאי במערכת ייחודית וקטנה יחסית כמו זו של בתי הדין לעבודה [ראו **מרזל**, 237, 247-248]. לא כל קשר בין שופט ובא כוח (בין אם באמצעות פייסבוק ובין אם באמצעים אחרים) עולה כדי "קרבה ממשית", ולא כל פגישה בין שופט ובא כוח עולה כדי קרבה שכזו, ודאי לא בתדירות כזו שצוינה בהבהרת השופטת. קבלת עמדת המערער, שלפיה הקשר בין השופטת זלמנוביץ גיסין ובין עו"ד אהרוני עולה כדי "קרבה ממשית" המקימה עילת פסלות, תביא למצב שבו שופטים רבים יהיו פסולים מלישב בדין בהליכים רבים, בנימוק שעורכי דין שהתמחו אצלם או שמקיימים עמם קשרים שונים, מייצגים צד כלשהו בהליך (בין באמצעות הכנת כתבי טענות וחתימה עליהם ובין באמצעות התייצבות באולם המשפט). ברי כי אין לקבל תוצאה זו.

16. המערער מסתמך על פסק הדין בעניין **ולדהורן**, שבו נקבע כי הקשר בין השופטת שם ובין בא הכוח שם עולה כדי יחסי קרבה ממשיים המצדיקים את פסילת השופטת. אלא שאין הנדון דומה לראייה. בעניין **ולדהורן** הבהירה השופטת שם כי בינה ובין בא הכוח ובני משפחתו מתקיימים יחסי ידידות וכי על רקע קרבה זו לא מופיע בא הכוח בעצמו לפניה. מה שאין כן בענייננו. עוד שימשה בסיס להכרעה בעניין **ולדהורן** הטענה - שכפי הנראה לא הוכחה - כי בא הכוח שם ייצג את בנה של השופטת בהליכים משפטיים שונים. אף בהיבט זה שונה העניין שלפנינו.

17. סיכומו של דבר, לא מצאתי כי הקשר בין השופטת זלמנוביץ גיסין ובין עו"ד אהרוני עולה כדי "קרבה ממשית" המצדיקה את פסילת השופטת - לא בכלל וודאי לא באופן חלקי. **לפיכך, לכתחילה לא היה מקום להחלטת השופטת מיום 14.5.17, שלפיה עו"ד אהרוני מנועה מלהופיע לפניה.** בהקשר זה לא למותר לחזור על שקבעתי בהחלטה מיום 3.9.17, כי בהחלטה זו של השופטת (כמו גם בהחלטתה בבקשת הפסלות) נפלה שגגה, שכן **"מרגע שקמה עילת פסלות - לענייננו נטען לעילת פסלות הנעוצה בבא כוח, היא חולשת על כל פרטי ההליך ושלביו ולא פועלת לפי סוג פעולות הייצוג שמבצע בא הכוח או לפי השלב הדיוני שבו מצוי ההליך. אין זה מעלה או מוריד, אפוא, אם אותו בא כוח שבעטיו קמה עילת הפסלות, מתייצב פיזית באולם בית הדין, או רק מעורב מאחורי הקלעים בכתיבת המסמכים המוגשים בהליך. הגורמים הם אותם הגורמים, ההיכרות ביניהם היא אותה ההיכרות, ואם על פי טיבה היא מקימה עילת פסלות, הפסילה היא גורפת ולא סלקטיבית. הוא הדבר באשר לשלב הדיוני. אם קמה עילת פסלות, היא חולשת על כל שלבי ההליך"** (ולעניין זה ראו גם סעיפים 12-14 לפסק הדין בעניין **ולדהורן**).

18. יחד עם זאת, החלטותיה של השופטת זלמנוביץ גיסין, שמהן עולה כי עו"ד אהרוני מנועה מלהופיע לפניה - ובכך למעשה מהוות פסילה עקיפה וחלקית (כפי שצוין בהחלטתי מיום 3.9.17), ותגובת עו"ד אהרוני שבשעה שנודע לה כי התיק יידון לפני השופטת הודיעה כי לא תוכל להופיע לפניה (כפי שנטען על ידי עו"ד פלג בישיבת קדם המשפט), אכן מותרות, כטענת המערער, תחושה של חוסר נוחות. בנסיבות אלה ולשם שמירה על מראית פני הצדק, אני מורה כי השופטת זלמנוביץ גיסין לא תוכל להוסיף ולישב בדין בהליך המתנהל בין הצדדים בתיק סע"ש 26162-11-16, בין בישיבת קדם משפט (נוספת), בין בדין ההוכחות ובין בכל עניין אחר הכרוך באותו תיק.

סוף דבר

19. הערעור מתקבל אך ורק במובן זה שלשם שמירה על מראית פני הצדק ונוכח תחושת חוסר הנוחות העולה בנסיבות העניין, תהא השופטת זלמנוביץ גיסין פסולה מלהוסיף ולדון בתיק סע"ש 26162-11-16. טענותיו

העקרוניות של המערער, שלפיהן הקשר בין השופטת זלמנוביץ גיסין ובין עו"ד אהרוני עולה כדי "קרבה ממשית" המצדיק את פסילת השופטת - נדחות.

ניתן היום, ד' תשרי תשע"ח (24 ספטמבר 2017) בהעדר הצדדים ויישלח אליהם.